



Emperors and Kings



Page 46

Տ ՀԱԿՑԵՄՔ ԲՐԻ (26 ՈՅՎԱԿՑԵՄՔ ԲՐԻ)

୧୯୫୮

ԲԱԼԵՎԴԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ИМПЕРИЯ. Землемерные работы. — Правительство проводит землемерные работы для разработки горнорудных месторождений. — Генерал-Штаб предупреждает — ожидается землетрясение в Европе.

Նղած տեպուած քրյոյ, որուն որ Պալըդիական կա-
ստվորութեանց պարտաւորուած կամ ստիգմա ան-
բաց այս կամ ոչ շահեւ. Ուստի և հոգի մը չկար-
ուացիական հառափարութեան ըստուայ կողմանն
իրեն բերանից զրուած բացուական պատասխանի
տուրու. Եսոց առ բերքանի Պերցիսին զայէմը առ-
որբական հառափարութեան մէկ քանի խոր քրած
է միուրու խորհրդոց պատերազմ. Վարչ աւերու-
թեանց մէջ առ զը գոներու. Եսոց աւստիքիական
գոհինձը պատասխան առան է, որ չ'ը մը առինձ
եաբք միջնորդութեան պաշտօն շիկրեար յանձն առ-
նու, որովհետու Վաստիգիա արդէն գանձնեց է ա-
պահուածուց հետու:

Առաջարկը պահպանության շահեց Երևանի ազատագործության իրավունքների մէքնական կրթության սուբյեկտ:

արագութիւնը ։ Ըստ ին մերացիքի ուն պետք բնիքը
ու ամբողջը եղա, որան վայս մերձաւ ու արշաւուց
պիտի ուզի ։ Գևս առար վայս շնասած՝ պետք են
յանալազ այս ցուցիներ որ պերացիք մէջ միան
Տիրակ եղած պատերազմն յարձակութիւն եւ պարզաւ
ազգին ինչ արդեց եւ անոր մէջ ինչ չահ եւ ինչ
կօրուա եզրա ։ Խուս արդին եւ Եղիշին նովու
ուշը ծովելուրի մասկ սահմանաւունը, եւ
բրոգ ան անցիքը, որի որ պատերազմն նաև եր
մէծիս ապրեց ամեր մը կրտսելու ընէլ կորպը

ցոցին բայց ամփոփ ամենաշն շնչեան, իր որ գալ
նառը առ աեղերը քասորդութ ըլլան Աւատա-
փոլ պարս համերգ մինչեւ Ծինա զաշնաւորք երե-
կի Համբարձուոյնեն այրելով, որոնց ուսուկ-
ուացուածք ըլլալը զեր ապահուատիւնէ, եւ զի-
րաւ պաշտպանուող կետերը բանելով միզն զ-
եզած են:

Ա երդի քննութեանները ցացրած են, որ առաջակա կամաց լաւագրակիցներն հաշում մէջ պէտք չէ վեր առնուլ, եւ թէ դաշտաւորք իրենց ուժակեց զրութեանից միցն սփախ գործեն, առաջ հանձնեանը այ բաց ի Խոհանորքային մույս քեր համարուն ուռ կրիմուն են: Ա.Ի.Ռշի իշար բանելով Վ զարու ծախը գործեցնեն, որն որ հաւատականաբ շառաջադրու ապահով բնակչոց Տաղարդակցութեան միջն եր, որոց ապահով ցըրենի և Համբարձուցին պարկավուն առաջին շահ դժուար ցած պիտուր բայց: Բաց ի առ անուղակի եւ ա շահաւոր ապահով թեաններ գումառուրք Յ.Ա.Անոց կա կամին միայ ուրիշ գել ուղակի ազգեցութիւն ըստ շահեւնին ուղարկեած պարտ միջն նորութեան ուղարկեած է: Մէկ տարիէ միա իրենց ըստ համապատասխան գումառուրք առաջական կա կամ կենզրուացութիւն

Են, և աւանց ողբաստովթեամ Եւփամորիայի Եւ
Քրիստովի հիմքուն առանձնական է առնալու պատ-
րազմուն եաբը Անւաստոփայի Հարաւային Կողմն առն-
ուայր Համար Անւաստոփայի առնալից դրանու որաց
մինչեւ Հիմնակ ըստա պատշերապմին ամենէն Ճանա-
կած զինուորական գործքն է . իսկ Եւփամորիայի
առանձն ճանապարհունն առայ Հարաւայի երթուղի-
կը եռափ . Ան աստափայի առանձն յատ աջ բերեցա-
ծեաւութիւնները Եւփամորիայի արժ եղը պատ-
որացին :

իշխանի մերժության առաջ յօհը Աւագոստին
առնելով Գաղղրաց պատ երած ականքի զատամիտ
միքրոն աւագութիւն մը կու տան : Խոչոյ մանրանուն
աւագ կունքն ինձերը շահնիք, բայց մը դաստիարակի հա-
մար ընդ հանուրդներն ող բաւական են : Երկու կոչ-
ման ցարձակման և պաշտպանակի ենան առեն կրած
կորուսար պատերազմը լինելովն էն և կուսարելով
պիտի ինձնուածք, ուստի ամենը մէկաւ հաշիւ
ընելով պէտք ենք մը քանի տեսներ : Վայրուածան
գէազերը մը զի համար մէջ նշանակ ինքն մը զանդի-
պուշտ աւար. մը զը մէկ ենան դաստիար և յաշիւ
թենան, Աւագութիւն առան պատրազմի համար

Ապագական ընտառապարհությունները, ոչ ոք է առաջ բարձր է ու ուժ Աթեատրովի Նախահանդիսան իր ձեւը շատ է, անոր Անը Ճ ովուն միքրոլի մակարելի է: Վաղ համեր Աթեատրոֆից կարևոր Առաջը Սի. Ճ օվալ կը համեր, պրոֆիլակտ Խոսպրոսոր երբեք առաջ չե Եւ ոչ ոչ անօր միքրոլի երես պայմ մը կայ: Առաջա իրոք Խոսուները շատ անցուց լին Անը ծովով վրանուա են: Երբոր դաշնաւորաց Նախահանդից Անը ծովու մը շերեք ցաւ, Առաջ Սի. աստվածի հաւատագույն գործածությունն արդիկաւեցաւ, և երբ որ իրեն իրենց առաջապատճենոր Նախահանդիցն մէջ մասն ըն կը մտնի, ոչ երկու կրիեացարկ շոգենաւ բառակա էրի հաւահականին ամեն աւանդ զգ տան արդիկաւեցաւ: Պատշաճությ առեն պրամագլխոց մը անդորդա ծակուն ըլլուրու ու ամենաենթ շըլլար նոյն բան է Առաջ առ և ամենաենթ համար Սի. աստվածի զար նախահանդից առանց իր նիւթական շատ մէջ նշանա կամ ինչ մը շատ է և նաև քաղցրական միմակին հա մար Անը աստվածությ առանց իր Առաջ Անը ծովու մը շ առաջական գրամագլխոց Ծառելուն իւ զրաւա երան Հաւատագր է: Վաղացի պրամագլխուն, պա բան երեխին ու զեամենք նիւթ Տիր

կամ երկոյն տան կրնան բռնուիլ, և կամ իբրև գրու մը դաշնուորք խաղաղութիւն դաշնու տան կրնան գործածել: Հսի որոշելու համար պէտք ենք գրաւեն որ բրատութիւնը քննել: Առ զրաբը՝ Խռուսց ներդ ործական ծովական զօրութեան շինութիւնները կը պարունակէ, որն որ յատիկաբէս զինուորական են, որովհետեւ ատմէն միայն Աւելաստոփորի նուա-հանգամին կը ափրեն Առուսելն ասիկա կորսնու-ցին, ասկոյն ասոր համար դաշնաւորք շվասարիկ շան, քոնի որ հնումացին բերդը զեռ ձեռքերնին չէ: Եսոր տիրելին ետքը պատերազմնին նաևա-հանգիտող կրնան գործածել, և անկէց ետքը մին-չեւ: Հիմակ ըստ վասուակը կրնոց իսկենց շահ բերել, ուր որ միոյն հարաւայնին մասին սիրելով եւ ոչ Խռուսց շահը խափանեցին, որովհետեւ արդեն յա- ռաջագոյն պաշարով նաևաստործից ուղրմեցի հառաւա- ծով մը խափանուած էր: Աւսոի Կըրրիմ հիմա- կուան բանուած տեղը Կաշնաւորց համար նաւասա- ներգործական արժողութիւն մ' ունի, որովհետեւ բառպղուսն իբրւեւ ծովական հիմ աւելի նախառած որ է: Խռուսաստունի պնդաբիս արտաորց կարգի կարեւոր կէտ մը առնաւը և կամ մնացագէս գրաւելը հիմ- սիսացին բերդին տիրելով կարկի կը ըլլըց: Անից յառաջ հարաւայնին մասօ միայն գրաւ մըն է, որտեղ արժալութիւնը պատերազմնին ետքը Խռուսց համար շատ ամեց մէծ է՝ քան թէ դաշնաւորց: Եսկ պա- տերազմի ատեն, նորին կը կըկնելով, զոնի ունե- նալը կամ շունենալը Խռուսց համար կրիմէ նզն բան է:

Պաշտուարց ձեռքով Ռուսաց կրած սրբաւոր կրուստոն՝ ըստ մեծի մասին Խաւատորմիկի վերաբերած բաներ էին, ու սից որ գաշնա ոքք մեծ շահ մը չունեին: Մինչեւ Ֆիմա լաւածնելովին ցուցութիւնք, որ Սեւաստոփոլին առևտն էեւ Կապուած անմիջական նիւթական կորուստն ու շահը, պատերազմի առենուուն Համբար մեծ համարի թիւն մը չանի Եւ միայն խաղաղութեան գաշնեց առեն ծանրակշնի որիան որ ըլլայ: Խնդրյան առ նիւթական մասին Խաւատորմը կը վերաբերի, որն որ Սեւաստոփոլի պաշտամունքն եւ յարձակման Համբար գործածուած եւ անով կօրուած է: Նրկու կողմէն աշ զրիթէ բոլոր իրենց զօրութիւնը միայն ցած են Սեւաստոփոլ պահմար կամ առնելու Համբար: Առաւերն առը մէջ մեր Հաշումն Համբար՝ գոշտուարց կրիմիկ կօրմանցած են, պահման 260,000 Հոգի: Գաղղիաց ու կօրուսոր 80,000, Տաճկացը 30,000 եւ Ըլլագիւացոցը 20,000 Հոգի պիտօր ըլլայ: Միայն Գաղղիան պյուսափ ծանր նասող պատերազմ մը կընաց թեթիւնութեամբ մը տանի: Բուսաստորմի բնակիցն ըստ աեզրցն նուազիլու վայ է: Տաճկացն ոչ այսուպէս: Առաւաստան իրեն կօրուսոր կրիմայ լցընել, իսկ Անգլիացիք ուրիշ աշխիքէն պէտք են իրենց զրիւ:

Արքայի արշաւանքը առ բարե սպասումն իրաց
Գաղղիացւոց տնօպականի առ աւ հրամին մը կոմ
շահ մը տուա . Ընդպիսացիք, եւ այն, աս բանի մէջ
համեմատավիճեամբ Խորսերէն աւելի կորսընցուցին :
Աւասի Գաղղիացւոց ըստ նվազ ան մէծ յուրաքանչ
կան զօրութիւնը Խորսի արշաւանքուն շահեցաւ,
ասեան ին նիսականցոց կորուանն աւ մէծ առաջն է :

Մեաւաստիոյն պաշտպահութեանը գոյզը՝ ամբ
րութեանց կալմանէ շատ պատուաւոր է և ավան-
ներու պատերազմներուց շատ երեւեփ, միայն յար-
ժուկացնան մասը պահսելով ձախողեցու։ — Աւ-
աստափունին իյնապէս տուեն Խռւաց զօրքն նոր վիճակ
անանի ցաւցուց, թւշցիս որ առհասարակ կը համա-
րուեր, այսինքն իրրեւ երկամբեալու, բայց քիչ ճար-
տուք։ Աիդին Խռւահան կայսրական առնը վիճաւու-
րական համբաւէն կարսնցուց։ Այսպիսի պատերազմ-
ութ մը առեն, որպէս մէջ Արեւելքի բանակները տա-
րին մը շաբէ Արեւելութիւն բանակներուն գիտուց կե-

յան, անցողական ուղերձութիւններէն գործ մէջ իշխանութիւն եւ ոչ մէկը երեցաւ։ Այս էին մէնդաստանի հիմքներուն դրանքը, ամրագութեանց դրանքը, ծովական լըրութեան գլուխոր։ Համապատ ան ենք որ Գերմանիայի իշխանութիւնը Եվրոպիս դէպքի մէջ այլազդ կը վարուեն։ Վաստինից երիտասարդ Կայուրը, իր հետակը, որքափ որ շատ յարզի այ եր նէ, վաստինի մէջ գրած եր երբոր օտարականներուն հնա իր թագավոր համար կը պատերազմէր, առօր նման շատ

ուրիշ օրինակներ ունինք: Խոյս բական մեծ իշխան Ներսուն բացակայութիւնն ասով չի կը նաև ջառագում մարի, որ Անդվիզի և Գաղղիսի պրոցազտութեան ու առնելին զ արձան: Յուսուբը իրանց բամբին համար կը պատերազմին, պատերազմը ազգային պատերազմ է: Վաշինոնը համար ու մեկն է և ոչ մեկայք, ի մերս ուր տեսնայի յաղթեցնեն: Ան-

² Պատվագան՝ բնուցածիւն որ եւելուացիւն կառապահանքը պայմանագրական արգելու առնելու, և զնուուրական ազգեաստիճան մէջ անձնական աշխարհի բնակչութէ:

Ուստահան բանակը մեծ իշխաններուն ներփայութեանը կամ բացուկիցութեանը վկայ անապարեր սպանութ ըլլար՝ չենք կը նաք կործել: Այսուեր Խորի ընթցու ապշերոնին ալ կը զայդընէ որ մեկ բան մը ջրմէ: Կ'ո՞ւզէ: Տու որ սուստահան բանակի առ ընդուած հարուածէն եղան ալ հասուածուն և կորդառորեալ կենալու ըլլար: Ան առեն հրց եւ ըլլար գործէ մ'անցած կը լլար: Ընդ հակոս ակն զիւսուրական հրահանգին զեղծման գեւ ապացուց մը ժրց:

Տեր իմ. Եթու լատրին մէկ հասուածը զիս պյու-
սիսի մէկ բախտաբեղիքը մը կուզի Եթրկաց այցենի,
որն որ Նշագողաց կառավարութեան Եթրկաց ար-
կունութեար ձեռք առնելով Եթրիքը ապատամբեցրե-
լու ջանացած ըլլայ: Եւ դառք Եթր իմ, կ'ըսէք, թէ
բարեք բախտութեամբ կայցը բարեցաւ և ի թէ մինչ
որ պյուրուտն օրս միայն իմ շահնու համար զաւա-
ճանութիւն մը յառաջ կը բերէ, ոյսըն կանուխ
կամ ոչչ Խոաբիայի միութիւնն ու անկախութիւնը
որինի պատճառէ, որուն Փիհմանթիէ ձեւորով միայն
կընայ համեստի: Եթր հասուածը կը ջանաց հաւա-
տացնել, որ եթէ ես՝ այս սառուերաբիրներու յա-
ջացընելու ըլլամ, Խոաբիայի միութիւնն ու անկա-
խութիւնն արգելը մը կ'զած պիտ որ ըլլամ: Եթէ
գիտեք որպիսի փառաեր կընան ձեզի առ հորդեցր

ուսպացացանել։ Արագիբնակը շատ կը դադզին իմ
մէկ իւղիմի փայ, զօրն որ ես երկու տարի յառաջ՝
եղագարդներուա մէկուն գրեցի, և որն որ
հանուստ էր անոնց, որնց շահտուոր էր իմ
դիտաւորութեանցու տեղակ ըլլալը։ Աս նամակը
առ չի անդամ ան միջացին մէջ հրասարակուեցաւ
երբ որ Փիեմնեմէ Գալացիոյի, Մարդկացի ու Ռուս-
արիսցի հետ գաշնագրութիւն ընելով, պաշտօնա-
կած լսադիրներուն հասուածներուն մէջ ծովոց
որ նոք աշխարհականութեան բազմակը կը մերձէ,
և Խոսպիցի Ներքոց միմակը յարգել կ'ուղէ։ Աս
ուղիւն եալը Նետապոյ մէջ ցեղի փափախութիւ-
նը Փիեմնեմէ իւ գաղաքարներուն ինչպէս կրնուն միա-
սել։ Խոզ Փիեմնեմէ հրասարակէ որ նոք Խոսկացի
անհայտանեան ու ազատութեան գրօն կը բար-
ձրացրնէ, և և ոյսորիս այս նամակին մէջ պիտի կը
պարտաւորեմ որ բրեն չկ մէկ արգելոք պիտի ըստ-
լամ, հապա նաև իմ բարոր ոչնութիւնու որիտի մա-
տուցանեմ, ինչպէս անոր, Կոյնորիս մանոց աւելուն
որուի անցելով ժամանակուն միշտակութիւննե-
րը իմ բնուանն այս հետ կը կապէն։ որովհետեւ ա-

սիկան իմ հօրս ան զիտաւուս թիւնանցը զ ոք ապրու-
թիւնը կը լլայ, որոնց եւս միշտ հաւասարիմ պիտի
մնամ: Իմ քաղաքակոն գիրքս եւ ընտանեցս յա-
ռադերսութիւնները վրա որպուզ մը կը գնեն որ հե-
տո կենամ լրացրաց որսիսի եւ ից բախկառուու-
թիւննեն: Անոր համար կը բաղձամը որ աս զրուանքը
առաջ ոց ամեն անիրու յարձակմանց գիմեցը իրեւէ
պատասխան մը ուղղուի:

Ենդուսացելը, Տէր իմ, խորունկ յարդութեան
ոչչելը։
Պիտինվալ. 24 Աւգոստի 1855.
(սուբակ) Ա. Տ-21. Մ. Մ. Խ. Ա. Յ.

ՊԱՏԵՐԾՎՈՂԻ ԼՐԵՐ

Աօշաքը, իշխանը Աւագեմիերի 28ին կը ծառոց բանէ: Խջանին մը ճամփ թէ և են դիմ բառակին զօրաց բազմաթիվն մը կը բանեցին: Երեսնոր չինած համեստ մէկ մասը զեղո պայտար ձորէն բառեալ ապձաւանակիեն աղեկ կ'երեւայ: Աւելենիախի (Շիռիսային ամրոցին) գէմ՝ ապօած կրակը միւս մէւ եղէն է:

— Ապրիլ քով Խոռոչները տաճկախուն 1000 ձեռլ
ու 300 հազար պաշտի չու մը վերցուցեր տարեր
են. այնպէս կը կարծուի որ նոյն քաղաքը կը նոյ
դեռ երեք շաբաթուան չափ դիմունար:

— | չըլլում կը սպասուեք դայի պաշարներուն
Հասնեածն բառ միանալին առաջ են մասնաւուն

զ շպաց մէ Առաստին արգ ելնի . Ու Հայէ առե քաղլըն
պահանորդ զօրբը երկը անդամ Խուսաց յարձաւ
կումբ յաջողութեամբ վունած էր : Մազմայշչը
այս քումբին մէջ շատ նուազած է : Խօմեր Խաչան
Անդամեամբերի Ալին Տրապիզոնէն ասիական պատշ-
առզին գաշուր պայմբ է , եւ Հան Ձեզկիթիին քոյ-
նական զօրք միայ ունի կենդրուացըներու : Խարեն-
ուէր Պէտք իր Տրամանաւութիւնն առնելու Հա-
նար Խորբ պայմբ է :

— Ամառանեն կը ծանուցածեն որ Խօսէր Փայտային մէկ գնդապելոր Տուն Համեր Ե՞կ Թիֆոն զորուի պարեն գնելու համեր :

— ըստաւ, ու Տէղ՝ իր հառաւածերութեամբ մէջ բարձր մէջ արքայի ամենամոր լըքրան վայ կը խոր օրոնցմէ. կը տեսն ի որ դաշնաւորները Արքուացի արձունակութելը 30,000 դրամ բանած են, և արքին Արքական մէքերի Անձ դաշնաւորներէն 20,000 հոգի Խափամ օրին չափութեած են: Դաստիամ է որ առաջական ըստակը Զեւսայսի աջ Եղիսաբետի վայ է, բայց մեզայցեալ բարձունքները բանած ինչպէս և, բայց բանակի հենց բանը Արքանցի է Պահանջման աջ Արքայի ու Արքի բարքարի ճամքուն վայ, աջ մէեւն Հարքերմանի աւելակիներն ու հրաժարակին բարզերն ի բան կոնակ ունի, իսկ ձմիւ թէւ զարգանեն գեղ և Պայտարի հորը ասքածուած կեցած է: Բայնա պիտուոր դիբերնին հազարամատն ներով ամրացուած են: Պաշարմատ Խամսնակ Ց'Նընթեցի զարտունակն ու Ենելալարաց գունդը գայնուորաց աջ թէւ լինելու Պայտարի ձորն երկիրնց ցած էր և նշյն անեղութաւած կեցած էր: Եւ յարուան օր 30,000 հոգին այլուն ած գօւնդ մը Խուսաց բանակին ձմիւ թէւ իրաց երթարակ զանոնք Արքուած զեղին անդին նից, որն որ պայտարին Յ Ժամ հեռու և: Այս եղին բառական կարգ աւարձաւ Համբայ մը կը սկսի: Են որ Համեմ զեղին մշէն Մաքենցին կը տասի: Առափ մը 30,000ի բանակը Զարզունեն վեր, որ պիտի մասնաւեցիները կեցած են, գլու ի Շուշին կ'երաց եւ Առուուրն անհոն կոնդիւն կը սպառնաց և Անդ կ'երաց որ դաշնաւորաց զարտունակն ըլ պիտի կամ զինուարական գործազութեամբ կամ Տասաւ առ ճամակամ յարձակմանի ստիպել կ'ազդին որ մեռն պիտի ընթիւն թուլուն, երբոր մէկու գունդն ըլ Խուսաց վայ կոնդակի կամ մասն կանակին լիսի յարձակի: Կարձեալ մի եւ նշյն ճամանու 0,000 հոգուով գունդ մըն ալ Խուսաց Արքի բարքարի ու մերքերովի մէջ հազարակցալիքներ պահուած անտիկն կողին պիտի սպառնաց:

— Ե հայ լրագիրներն աշ Առևազ Խըմբի բա-
ակին հրմակություն գիրքը աստեղ կը ստորագրեն :
ողքը բանակը թէ բանակն թէ պրետեռով զարա-
ած գիճ մը բանած է : պահպես որ՝ զաշնուրաց
իրքը կես շրջանակով մը կը պատէ : Ես Հեռա-
բաց ու փառ Կոստանդնուպոլիս անքացնելուն, որոնք որ
ովան եւ Խուահանգուստն պայչ կը խոյին, եւ առ
նորութիւն երկայնութեամբ Անգլեմանի ու Շաքեն-
թէի բարձաւրսերեւ վրայեն մինչեւ Չափր-աս-
ցին անմասչերի յերանց շղթաները կը տարածուի :
ուսաց բանուկին գիրքուր զօրութիւնը ու գծիւ-
ուեւ պիլուտիքի բարձաւրքն վրայ կը կենաց : Ես եւ
իք մուբանուած իք ճակարդ գլամի հարաց զար-
ացած է : Ըջ թէւ կը կացուցան այն զօրաւոր
անսակին բառնիւ, որն որ Անաստավիլ հրավասին
ուու, եւ գլխաւորաւոր Անդի ուուցա զդիւները, եւ
առարինէ, Կոստանդնու, եւ Հեռապուց անքացները
անոն է : Զամ թէւ ը Այրի-Առարի ամսուր կան-
ուրը, եւ Զերքեց երեսնանի մերինքը մինչեւ Պերգիքի
կանակն եւ Խոյթու իրինքը տպուծուած է : Եւ պա-
տուիք զօրքը Պաշտէ-Ապրոց ու Ամբիւրախով կը
ենայ : Վասնան զօրարաժիններ առողջ բարու
եւս հաջրդակցութիւնը կը պահէն : Վասնցիկ զամ
քեզ զօրաբանութիւնն աշ կան, որոց մէկը քերչի
և Վրազումի քայ դիազութիւնն ան համար կեցած
է երկրորդը՝ 10.000ի չափ : Վաֆլորիայի Տաման-
ը գիտէ, երրորդն աշ Փերտեսոր բանած է : Առևազ
պրքը գեւ Ներքն Առաստանի Տիւ Հազորդակ-
ութիւնն երկու անցքերն իք ձեւնքն անն, որ է Գի-
ելքափի իիրմը եւ Զնների կամուրջով անցքը մե-

— Խակ գոշնաւորաց բանակին վրայ թվա-
ռական լուսաբեր պատճեն կը դրէ : « Խորիսին ուստապաց-
ին նոր յարդանակն նկատմամբ ըստած հարդարքու-
թիւններուն վրայ՝ մոյն այրաւազ իշխանին Տե-
սացրական պաշտամագիրները քանի մը վառերարկու-
թեական կուսակցութեանները կու ասեւ : Առջևաւորաց բանակը
ըլք մաս ըածնուած է . Ասքամի պիտի մէջ քա-
պատճեն զրաց թիւը 38,000՛ կը համեմ .
ոյնաւորը իրենց յաս ամսաւահերք միանի . Այսին

ստուգի մրցը չլունին, թաքը որ Խառասոց գեկ ի Փերկորի ևս զարթացու Խոհեման Տօռքայի մեջ դաւաճած հեծերազարաց զորքեւ պիտակու պաշտուածուած է՝ որ Աւամբորիային Ամբժիրտիուի շեմ ըլլալու զործողութիւն մը շատ յանգուզն բայց ինքը կերպուց էլու Հակառակին խըլը կը զարածուած կազի մը Խառաճէն, որն որ աս ապրան Յաւզիս Շին դաշնաւորաց Սալիքամի ամբութիւններն առնելոյ համար շնած յատակածքին նկատանք պյուղին տեղի կաթիւներ տուած էր մզի, որնը հոգեն ըուըրովին առցգ ելան, կիմանանք որ գտշնաւորները Խոհանքարիայի մէջ քաղաքը պահպանելու համար բաւական զօրք թու առաջը՝ ծամեցեցին երկայնական մէծ ամբը գեկ ի Ալյան եւ Քաշա գետներուն քերան նոյն հոյն Խոհուու, յառաջ որին որ Երման ուսկից ուուրէ զօրապետան զունին անցեալ տարւան Անդ անձիրին Այսոյին պատերազմն յառաջ աւ եաբը զեաց:

— Ապրանքի անունը առ առանց առօս մեկու հոգուն
այլ սպասված կը սպասի — Օստանա ոչ բը սպաս-
վէրը սուսանիկ ամրացուած է : Եթէկ կամ քմա-
քելուիրկ խուսաց վետուուկան գործակասարք
սիենայէն նշյալէն ունկնդենուրք հոմք նշյն պոշ-
տանք պերինին գալով քաղցրէն անցն դեպ ։
Նիբուշէվ գացնէն, ուր կայսրը կը դանիի :

— Կրթարք իշխաններ Ալեքսանդրի 13-ին՝ Ա-

— Արդյունքում աշխատավոր առաջարկը հայ աշխատիքի առնելութեա կայ հարաբերի բանակից է իւրաքանչյուր արքի պատճեացն ու ծափյան գրե գերան երկայն քառանկյունի մը տուած է, որի ու մեջ մաս մը հայ յատաձ կը բերենք:

• • • Р. въ гдѣ то архѣографъ въ Италии и Греции

բայց Ա. Թէւասորու (Վայի - Խոսար) գեղէն անցնող ձևարկեն միայն ծանր կառքեր կրնան անցնի, իսկ Առուր Հարաւորին Աւաստոփոյ պարզեցր որաշագահովական դիրք բանելու հմանք ունեցել զորացած են ու այնպիսի կարգաւորեալ պահակի մէջ կը դառնուի որ կրնան և վախճառքայի քոյ ու ուսցարք Համբուն վրայ թագավորական գործող կնդերը զարնէլ, եւ ի գիրուումի որ յաջթեն անցարադ յարանկալիան պատերազմի սկսի, Խոսր Համբուր Փետիսիք գրասովեաը զդուշութեան Համբուր Փիեմոնտեցոյ զունդը Չորդուն իսկէեց, որպէս զի Արքու և եցոյ զօրաբանութիւնը պատերազմի էնք գերազանցէ: Բայց Ենչ դժ բարտարին 1812ին չէ թէ Մոնկուա բաղդարը հապա քարերու և մասրոց հյամ մը թշնամին զնարուեցու: Ելոյզէ մէկը աշ թշնամիներնուու չէ Եւաստոփոյ, Համբուր քայլքի մը, զգըն որ մեռքակին պարած էինք, միացից վկասութիւնը թառ առուելիք, բայց անոր պաշտպանութիւնը մեր պատուի է, եւ նոյնը մեր զուկընիքուն եւ ապագայ թառանի մերնուու պիտի աւանդուի: Մինչև Հիմնա Աւաստոփոյ զինը իր պարիսպներուն կառուծ էր: Բայց իր կործ ունինքը շարքելու ազատութիւն ուստացնեց: Առաջ վիճակը պարագաներուն բարձաւացը Համբուն զի գաշտիք վրայ նոր պատերազմը մը դիմի ունենաւու

— Կարսարով իշխանին Աւագելիքը 12մմ մարդանի բարձունքներէն հարացայինք անակին համաձայն օրուապատճերը, որն որ Խորաց Անդրա շահն ըստցրին մեջ Հրամանակած եցաւ, այս նկատմամբ մեց քիչ մը լուսաբարձրին կօշ առյ. Առջևնին կը զնէ մէկ թուաց ապահովութիւնը, որ առջ հայրէն առջ հայրէն է, որով մը ասխարդները հայրէնաց պատերազմին մեջ իրենք զիրենք անուան ըստին Խշահանին ուր որ երեսնական ըլլոց հաստատութեան իմաստը իրեն զէմ պիտի զիսինք, եւ Տաղեկնիքն պիտի պաշտպանենք, ինչպէս որ 1812մմ պաշտպանական էնց

պատճառներ շարժած է հրաման տալու որ բայց
ինչ հարացային մասը պարզութե, և այս բան պարունակութեցին համար ինչ կարգադրութիւններ ըստ է: Այս որոշման կողմանը մեջ գրանցաւորաց անմիտ անհամար միջամտերուն ու տեղական յարաքերութեանց նպացրած՝ զիրին բան չէր, և որդես զի առ բան առանց արագաց կարդի մեծ կրուստերը ըլլալու գործի համարի բանուած գիրքը պետք է բար մասին պահել ևս այսպէս ևս քաշուից պաշտպանել: Վայր համար լուսաերեւ (առջևն) շնուռած կուրքին անցրին տիրազ և նվազական ու արգելի բերդերուն վրոյ պահեաստ զօրաց զնուիր գրուեցան, իսկ Քարտովի լայացին մէջ բանուած գիրքը՝ մինչեւ ևս քաշուելու բոլոր հասաւուն պահառեցան, 500 ձոլեն աւելի լցոնաթիւն ունեցող ծովածոցին վրոյ լուսութիւնը մէջ բանայի ի իրադրութիւն բարձր դժուարին գործը էր, զայն որ Պատմութեր զօրապետը մեծ համար իւ իրադրութիւն բարձր լցոնաթիւնը զրուի տարած: Հս կամուրջի հրամանաւագ զօրապետն իւ զօրքը մեծ կարգագործութեանը ևս առանց միջամտեր ալ առանց միջամտեր:

וְתִשְׁעַת תְּנָאָרָה

ପ୍ରକାଶକ ମୁଦ୍ରଣ କରିଲା

ՄԵԺԻՆ ՊԵՏՐՈՎԻ ՎԱՐՓՈՒ

四

13. զնդիւտաւօքն զրապեաց Փրանկիսկո Յակո
լը Կոռ էր : Ար կոտըն ծառենքու ու մեծեաց
մոտ գնեցու որ ըլլանք, չենք կնաք հարեւէլ թէ
պատփիս մեծ Նորաւակի մը Կուռեմ ունեցած ըլլաց
Սոհիա Առնիցի վաճառականի մը որդի էր : թէ գետ
արուեաց վաճառական էր, տակայ մըշա կ'երեւա
որ մնաք նշն որուեատին Համեմ չ'էր համած : Տագու
րին երթառապը բառորդ յառ իր ճամփեն, պարսկին
ըրաւ ու փախաւ Մարսինա զնաց ու գրեթէ 1
ապրեկան էր երբ գաղղիական որուեազնիկան
դպրօցի մը մէջ մուռ : Ար որ բահան նշան մը ի

աւետունէր շուտ մը հոն կը դառնապ մասգուլու
բախտափակցիքը: Խըս. անկից ու նոխ Հորդնատական
ու եաքը (1675) ռուսական ծառպրթեան մէջ
նշու: Մոսկա. երթարզ Կանիացւոց գեապմին
դաշտնի առենուգորին եղաւ ու շուս ընտա-
նեաց հետ բարեկամն թէին կ'ընէք: Գյուղորին բան
չեզա. Առ Պունին՝ ուշտրուխն հետ ալ բարեկամն
թին խառնմէ: Կը առջուականութեամբը, ճարու-
կութեամբը, խօրացիսն մէնամին ու ընդարձակ

աւդիկութիւններով պատահի ննդուսկալին սրբութիւններու գաղցք, որուն մեծ շահ և զան իր խորհրդականութիւնը: Այսպէս պատելէ պետական կօս տիրած՝ իր ընթացքութիւն, որին սովորութեան զիստութիւն ու իշխութիւն կերպ սարվեցաց: Ամէւ լր Գոս մինակ առ ծառայութիւնն ըրած ըլլար Ռուսաստանի, իր բուռա առ ընդապահակ տէրութեան նորոգութեանը գործակից՝ մեծ պատառը ու յարդանաց որբանի էր: Այ Պատմին խորհրդական Պետրոս միօքը զրաւ արեւածառակ Խրոսոցի: Կրթեալ ու մարդկաւ զրօնինակը Առաքայի Վայրենի դաստիարակութիւնն ըր (Ամէւ Եկեղեցները) ընծելու, որոնք ամեն անզում՝ Չարմը զահ հաջա առեն մեծ խորոշութեանց պատճառ կը լսոցին: Ի Բարոն էր Պետրոսին առ մի անգամ եւ բուպօտին տէրութեանց նման զանդեր կազմեցաւ գաղտնար առողջը: Իր Գումանուն ու չափունք Փութենին (Վայն Համայշի) անուակի զորաց դասակ մը կարմաւեցաւ Զարին Հայուսակիցներէն ու աղնաւականոց վայկըներէն, որոնց նաև որի Երկու գունակալ եւս կը կար կը կար (1694), որոնք միշտ կրթման մէն ամ մէջ էին Աս էր Առուսաց զինուուրականութեան առ զի զ պրայը Աս գունդին տէրու մեծ տօրուորութիւն ըրաւ պատահի նկանուկալին վկաց: Այ Պատ զօրապետ անուանուցաւ, ու Չարն ըստ արժանեաց բարձրանալ ու վերաց մէ միկահոր եզաւ: Այ Պատին խորհրդակութիւնն ամէն տասիհանի զանանինիր՝ պրուենաներ ու զի տութիւններ սարմիզաւ: Համար Եւրոպայի զանազան կողմերը խրկուեցաւ: Այ եւզանահաւ ի նշ Երկեցին մարդկիներով Հարացաւ: Ուսւասան: Կշնագես բարօն խորհրդակութիւնն այցն տարին մեծ պարգևե ներով ու բարու ներով Հարցուսացէն, Վեցդիմյածն ազնուուրին օսարական զարտուիւններ կանչեց, որոնք Հանձարաշատ ձիքը երն իր քնդարձակ յատակադին մեծապէս սպինիցին: 12 Հազարի հասաւ ամ զ ունդին բազմութիւնը, որուն լր Պատ զօրապետ ու Չարն թիրակար Հար Էր Արք եւ նցն աստին հօրտուն սկզբուհացը զօրապետը 50000 օտարականներով զ անդ մէջ կազմէց, որուք մշանչենաւը կրթութեանց մէջ էին Զարն առօնց քաջարօսութիւնը տեսնելու եւ անդու զոյլ զգեսակ մը կանչնելը առաւ, որուն վկաց զօրապէս կէւս պիտի, յարձուկէր, իսկ մէկալ կէւս գէմ գէմ ուրիշ, որ իննար, առ պատերազմի նննութիւնն իր զօրապերազմի փոխուեցաւ, որովհետեւ մտնող ու միրտուրոց շտու եղաւ: Այ Պատ Հրամանատարը առ յարձակին մը չ մէջ քայլ թիւն ըրաւ ու յազդութիւնը վաստիքի դաւա, որուն վկաց Չարն ուրամանալ լով իր Երտիսագիտութիւնն աւ նորհակալութիւնը պատեւած մէն եւ անդու կանչնելը:

ապարագութ ուր, բայտեց իրեն ։
Ասիմիս լը քառակն պէտքամին հետ անեցած բա-
րեկամութեանը անք անենելին արդեւ լիք չը դրան, Պա-
թեշնիկ խաղերն ալ անվնաս բաներ կ'իրեւոցին անո-
արքն ։ բայց աշխ ան տան բացուեցաւ, երբո-
դիարան 1688ին առջ անզ ամ տերութեան դազն
Խորհրդեանը մէջ մանելոյ, իր Գործութքով Աս-
փային ապարագոյ ինտամակայութիւնը կորկածի տա-
ձեց, ու Խօնդուխտ օքիոդին հետ ամեւնացան
(1689), որով ժաղաքական սիրան իրեն քաշց-
ԱՀ ասրին զնուուրական խաղերն իրական կ'երգա-
րանք մ'առին, որուն գեմ զննչու ասենն անցած եր-
արդեւան բարենցած ու դրացած Գօմեթշնիք զուն-
նոյն իսկ Ամուռելիցներու տարսուի կը բերեր ։ Ես մի-
շնոր Սահմացին Չը կ'առա ալ տերութեան բոր-
հրգոց մէջ չորսինչու վիզիլը պարապի եւա, ո-
յափշագիւղով ձեռքն անցուցած իշխանութիւն-
կործ անձնու հոս եր: Հնոր Հակառակ Պետրոս միշ-
տերութեան խորհուրդներուն մեջ եր, ու աշքու-
թեան գօրծոց մէջ մէկ գործունեւութիւն կը ցացըր-
ներ, սահմայն եւ այնու չիրցու կ'օտիցին Տաճկո-
երկրորդ պատերազմին համաձայնարար թենէն ար-
գելի: Ես ան ամ այ պատերազմը առ ջնին առ ե-
ման յաջողութիւնն ու չունեցաւ, որովհետեւ արիւնա-
հեղ պատերազմի մը եւացը, յաղթութիւնն անորո-
ւաց ու Կալիցին եւս քաշուեցաւ: Ի վերոց այս
ամենոցին ինման ու Խօնիս զինքը յաղթողի մը պէ-
Մակրուա ընդունեցու: Բայց Պետրոս պատեւ շ-
րաւ, Կորցինին եւ ոչ երեսը կ'օւզեր տեսնեն-
ուեուու իր առ գործքորու, մանաւանդ եր ցուցըրց
կ'արունէութեան անք փառախնդիր իշխանու հին ոյն
շախ բարեցուց, որ մերժապէս ամբիկա որոշէց ։
Ամուռելիցները ուոր համերը Պետրով Պետրոսին կ'ենաց
մերջ առ:

